

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 10 mars 1931 kl. 4,30 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om upplagshus och upplagsbevis.

Genom en den 6 februari 1931 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 67, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om upplagshus och upplagsbevis.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till de vid propositionen fogade protokollen ävensom till nedannämnda, av sakkunniga den 27 september 1930 avgivna betänkande med förslag till, bland annat, förevarande lagstiftning.

Redan i skrivelse den 6 maj 1871 (nr 23) hemställde riksdagen hos Kungl. Maj:t om utarbetande av en lag angående upplag av produkter och varor. Riksdagens skrivelse föranledde emellertid icke annan åtgärd än utfärdandet av förklaringen den 24 maj 1872, att med det i 17 kap. 3 § handelsbalken förekommande stadgandet, att den, som har lös pant i händer, därutur njuter betalning framför gäldenärens övriga fordringsägare, avses även det fall, att gods, vari panträtt är av ägaren medgiven, innehaves av tredje man, som förbundit sig att godset eller dess värde panthavaren tillhandahålla.

**Förslagets
tillkomst.**

Sedan frågan om lagstiftning på detta område under tiden därefter upprepade gånger varit föremål för uppmärksamhet, upptogs densamma ånyo vid 1923 års riksdag i en inom andra kammaren väckt motion (nr 13). I motionen erinrades, att genom knytande av rättshandlingar till själva det bevis som utfärdades över upplagda varor, upplagsbevis eller warrant, vunnes ett synnerligen bekvämt och smidigt medel för affärstransaktioner. Om upplagsbeviset representerade den upplagda varan ungefär på samma sätt som konossement representerar det till sjöss fraktade godset, kunde alla med köpenskap förenade rättshandlingar, överlåtande av äganderätt och pantsättning, företagas utan att varan behövde lämna upplagshuset. Det hemställdes därför, att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte utarbeta och för riksdagen framlägga förslag till lag om upplagsbevis, i syfte att upplagsbeviset måtte representera den vara, å vilken det lyder, och att

rättshandlingar, avseende varan, måtte knytas vid upplagsbeviset. På hemställan av första lagutskottet, som behandlade motionen, hemställde därefter riksdagen i skrivelse den 23 maj 1923 (nr 207), det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt med vår lagstiftning må kunna införlivas bestämmelser angående upplagsbevis eller lagerbevis representerande själva varan (warrants), samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

I anledning av skrivelsen blev den 9 januari 1925 av Kungl. Maj:t dels dåvarande revisionssekreteraren Gunnar Bendz förordnad att i egenskap av sakkunnig inom justitiedepartementet verkställa utredning rörande lagbestämmelser om upplagsbevis eller lagerbevis, dels ock chefen för departementet bemyndigad att för deltagande i samma utredning tillkalla ytterligare två sakkunniga. Sedan Bendz anhållit om entledigande, förordnades hovrättsrådet, juris doktor Hugo Wikander den 3 oktober 1927 att verkställa ifrågavarande utredning, och tillkallades med stöd av nämnda bemyndigande f. d. upplagshusdirektören J. W. Broman och dåvarande bankdirektören Ivar Rooth att deltaga i utredningen, varjämte — efter det Rooth anmält hinder att under den närmaste tiden i full utsträckning deltaga i arbetet — bankkamreraren F. Wallberg utsågs att vid förhinder för Rooth deltaga i utredningsarbetet ävensom att i övrigt under arbetets fortgång biträda de sakkunniga med upplysningar.

Med hänsyn därtill, att ifrågavarande lagstiftningsärende upptagits även på programmet för det skandinaviska lagstiftningsarbetet, har från svensk sida till de danska, finska och norska regeringarna ställts förfrågan angående deras villighet att deltaga i lagstiftningsärendet. Sedan de danska och finska regeringarna förklarat sig beredda att samarbeta, under det att den norska regeringen tillkännagivit, att den funnit deltagande i lagstiftningsärendet från norsk sida icke böra äga rum, har utredningen verkställts under samarbete med Danmark och Finland.

De sakkunniga utarbetade till en början ett förberedande utkast till lagbestämmelser, till vilket fogades ett antal förklarande anmärkningar. Utkastet remitterades därefter för yttrande till kommerskollegium, Statens lagerhus- och fryshusstyrelse, Svenska bankföreningen, handelskamrarna i riket, Sveriges grossistförbund, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, frihamnsförvaltningarna i Stockholm, Göteborg och Malmö, Mellansvenska kvarnarnas importförening, Svenska kvarnföreningen, Kooperativa förbundet, Sveriges köpmannaförbund, Exportföreningen samt Stockholms, Göteborgs och Skånes speditörföreningar. Efter det kommerskollegium samt statens lagerhus- och fryshusstyrelse ävensom de flesta av de sammanslutningar, till vilka remiss ägt rum, inkommit med yttranden, överarbetades utkastet, varefter de sakkunniga den 27 september 1930 avlämnade, bland annat, av motiv åtföljt förslag till lag om upplagshus med rätt att utfärda upplagsbevis (statens offentliga utredningar 1930: 25).

Sedan förslaget den 31 oktober 1930 remitterats till lagrådet, har lagrådet avgivit yttrande samt förslaget ytterligare överarbetats inom departementet.

Förslagets *huvudsyfte* är att i enlighet med berörda hemställan av 1923 års riksdag giva en rättsligen giltig reglering av de s. k. warrants. Utskottet tillåter sig i detta sammanhang att erinra därom, att under uttrycket warrant i vidsträckt bemärkelse i den internationella handelssamfärdseln förstås ett mer eller mindre specificerat bevis över vara, upplagd i offentligt magasin, vilket bevis *berättigar* till varans utfående eller tillgodogörande som pant mot bevisets *återlämnande*. Fattat i denna vidsträckta bemärkelse omfattar begreppet warrant så väl ett enkelt bevis av ovan angivna art som ock båda exemplaren, då detsamma utställs dubbelt. Det bör emellertid anmärkas, att begreppet warrant i mera inskränkt bemärkelse brukas för att, då beviset utställs dubbelt, beteckna det exemplar därav, som användes för pantsättning, i motsats till det, som förmedlar överflyttning av äganderätt.

Förslagets
innehåll.

Dess
huvudsyfte.

För att dylika bevis — vilka enligt förslaget kunna utfärdas antingen försedda med särskilt som upplagspantbevis betecknat bihang eller ock enkla, upplagsbevis utan upplagspantbevis — skola till varuomsättningens underlättande i den allmänna rörelsen under betryggande former och i önskvärd omfattning komma till användning såväl vid föryttring som för belåning av varupartier, har det, såsom lagrådet framhållit, i första rummet gällt att skapa en organisation, åt vilken utfärdande av sådana handlingar kan med trygghet anförtros, och att stadga fasta former för dess verksamhet.

Förslagets
första
huvud-
avdelning.

I enlighet härmed är förslagets *första* huvudavdelning ägnad åt spörsmålen om inrättande av upplagshus och om rörelsens drivande. Härvid bestämmes först och främst, att särskilt tillstånd av Konungen kräves, för att annan än staten skall få behörighet att driva upplagshusrörelse och utfärda dubbla eller enkla upplagsbevis (1 §). Ehuru lagen i övrigt icke begagnar uttrycket warrant, har detta likväl, i parentes, i *orienterande* syfte omnämnts i detta sammanhang, därvid meningen uppenbarligen icke varit att taga ståndpunkt till den förut berörda frågan, huruvida termen lämpligen bör brukas blott beträffande enkelt upplagsbevis eller upplagspantbevis, skilt från upplagsbeviset, eller även med avseende å upplagsbevis och upplagspantbevis, förenade i samma hand. Som förutsättningar för rätt att erhålla tillstånd av förut angivna art uppställas, dels att betryggande säkerhet förefinnes för fullgörande av vad enligt denna lag åligger den, som driver upplagshusrörelse, dels ock att hinder icke möter av hänsyn till det allmänna. Konungen äger emellertid därutöver i varje särskilt fall bestämma de villkor, som må erfordras för tillståndets åtnjutande. Tillstånd kan medgivas kommun, bolag, ekonomisk förening eller enskild man. Vidare meddelas i denna avdelning stadgande om upprättande av reglemente för upplagshus (3 §) samt av taxa för förvaring av upplagda varor (4 §). Till tryggnad av uppläggningsställning bestämmes, att ändring i reglemente eller taxa ej må utan hans samtycke tillämpas under tid, som för uppläggningsställningen är bestämd i avtalet, och förbjudes upplagshållare — d. v. s. den, som erhållit sådant tillstånd, som i 1 § sägs — att giva försträckning mot säkerhet av upplagd vara samt att idka handel med sådana varor, som av honom mottagas till uppläggning (5 och 6 §§).

*Förslagets
andra
huvud-
avdelning.*

I förslagets *andra* huvudavdelning regleras rättsförhållandet mellan upplagshållaren och dem, som direkt betjäna sig av den av honom drivna verksamheten. Härvid behandlas först upplagshållarens skyldigheter och uppläggarens rättigheter (8—13 §§). Upplagshållaren är pliktig att underrätta uppläggaren om fel eller brist i vara, som av honom mottages till uppläggning. Bestämmelser meddelas, under vilka förhållanden s. k. samlagring av olika uppläggares varor är medgiven, liksom om rätt till besiktning, provtagning och föranstaltande av nödiga åtgärder för varas bevarande. Upplagshållaren ålägges att hava noggrann vård om varan samt att i övrigt iakttaga uppläggarens intresse. Jämte stadgande om påföljden av bristande i denna skyldighet meddelas erforderliga reklamations- och preskriptionsbestämmelser. I 14—17 §§ regleras därefter upplagshållarens rättigheter och uppläggarens skyldigheter. Hit höra bestämmelser dels om påföljden av att uppläggaren lämnar oriktiga eller ofullständiga uppgifter om vara, dels ock om avgifter med mera för uppläggning samt om panträtt till säkerhet därför. I 18 och 19 §§ givas slutligen vissa regler om avtalets upphörande.

*Förslagets
tredje
huvud-
avdelning.*

I den *tredje* huvudavdelningen behandlas de särskilda handlingar, upplagsbevis och upplagspantbevis, som kunna utfärdas från koncessionerade upplagshus, ävensom dessa handlingars innehåll och inbördes sammanhang samt deras särskilda rättsverkningar. Avdelningen har i överskådlighetens intresse uppdelats på två underavdelningar, innehållande den ena (20—30 §§) allmänna bestämmelser samt den andra (31—39 §§) särskilda regler om pantsättning.

Den första underavdelningen inledes med ett stadgande om upplagshållarens skyldighet att på uppläggarens begäran och enligt dennes val utfärda enkelt upplagsbevis eller upplagsbevis med upplagspantbevis (20 §). Vid utformandet av regler om upplagsbevis måste, såsom de sakkunniga framhålla, självfallet noga beaktas bevisens uppgift att representera den upplagda varan såväl för överflyttning av äganderätt som ock för stiftande av panträtt. Detta sker i vissa lagstiftningar — t. ex. fransk och finsk rätt — så, att genom dubbelt bevis varan samtidigt kan utnyttjas i både det ena och det andra avseendet. Enligt vissa andra lagstiftningar, t. ex. den nederländska, utfärdas endast ett bevis, som användes både för överlåtelse av äganderätt och för pantsättning. Förslaget åter har, i viss överensstämmelse med t. ex. engelsk rätt, medgivit valrätt mellan enkelt och dubbelt bevis. Beträffande bevisens innehåll skiljes i förslaget (21 §), liksom i sjölagen med avseende å konossementet, mellan vad för dem är obligatoriskt och det, som fakultativt kan inflyta i desamma. Liksom befälhavaren i viss utsträckning kan reservera sig mot konossementsuppgifter, inrymmes åt upplagshållaren en viss befogenhet därtill, vad angår ifrågavarande bevis. Även om bevisen äro ställda till viss man, gälla de som orderbevis, såvida utfärdaren icke genom orden »icke till order» eller dylikt gjort förbehåll mot överlåtelse (22 §). Särskilda regler givas om legitimation genom innehav av upplagsbevis eller upplagspantbevis samt om förvärv i god tro av sådant bevis (23 och 24 §§). På liknande sätt som befälhavaren genom konossementet ikläder sig en förpliktelse i förhållande till lastemottagaren och konossementet avlöser befraktningsavtalet såsom grundval för

detta rättsförhållande — vilket naturligen icke hindrar, att om lastemottagaren är samma person som befraktaren eller med honom lika förbunden, befraktingsavtalet kan komma att göras gällande mot honom — stadgas i 25 §, att upplagsbevis och upplagspantbevis bestämma rättsförhållandet mellan upplagshållaren och innehavaren av sådant bevis. Härmed sammanhänger, att upplagshållaren gentemot bevisets innehavare principiellt är ansvarig för riktigheten av de uppgifter om varan, som intagits i beviset. För att bereda skydd för förvärvare av ifrågavarande slags bevis är upplagshållaren enligt 26 § skyldig att göra anmärkning beträffande dels uppgift i beviset, vilken han insett eller med användande av vanlig uppmärksamhet kunnat inse vara oriktig, dels ock uppenbar skada å varan eller brist med avseende av dess förpackning. Förbehåll, varigenom göres inskränkning i vad enligt denna lag åligger upplagshållare med avseende å ansvarigheten för upplagd vara, förklaras ogiltigt, när upplagsbevis utställts (27 §). Regler meddelas angående vem som, efter det upplagsbevis med eller utan upplagspantbevis utställts, äger besiktiga varan, taga prov därav och föranstalta om nödiga åtgärder för dess bevarande (28 §). Upplagsbevis och upplagspantbevis göras — på samma sätt som konossementet i sjölagen — till presentationspapper i betydelsen av handlingar av den beskaffenhet, att den förpliktades prestationsskyldighet är beroende av att handlingen återställes (29 och 37 §§). Därmed sammanhänger, att bevisen komma att liksom konossementet representera varan. Slutligen meddelas här stadgande om utövande av stoppningsrätt, sedan upplagsbevis utfärdats (30 §).

I underavdelningen om pantsättning bestämmes först, att panträtt i upplagd vara stiftas genom överlämnande av vederbörligen indosserat upplagspantbevis eller, där upplagsbevis utfärdats enkelt, genom överlämnande av detta, indosserat på motsvarande sätt (31 §). I 32—38 §§ regleras pantsättning genom upplagspantbevis. Här meddelas bestämmelser om indossamentets form m. m., om gäldenärens rätt att betala i förtid, att göra avbetalning och att fullgöra betalning genom nedsättning i allmänt förvar samt om panthavarens realisationsrätt. Innehavaren av upplagsbeviset är, då upplagspantbeviset överlåtits såsom pant för fordran, icke berättigad att av upplagshållaren utfå varan, med mindre även upplagspantbeviset med åtecknat kvitto återställes till upplagshållaren eller också det belopp, för vilket varan häftar, nedsatts utan förbehåll om rätt till dess återtagande. I 39 § förordnas därefter om pantsättning genom överlåtande av enkelt upplagsbevis. Indossament skall i sådant fall tecknas å upplagsbeviset och innehålla, förutom pantsättarens underskrift, uppgift å fordringens storlek till kapitalbelopp och ränta. Då upplagsbevis på sådant sätt överlåtits som pant för fordran, skola bestämmelserna i 33—38 §§ äga motsvarande tillämpning, och gäller därvid om pantsättaren vad i nämnda paragrafer sägs om innehavare av upplagsbevis. Denne har sålunda t. ex. rätt att betala i förtid, att göra avbetalning och att fullgöra betalning genom nedsättning i allmänt förvar. Såsom i betänkandet framhållits, kräves emellertid för utfående av varan, då nedsättning skett av det belopp, för vilket den häftar, jämväl dödning av upplagsbeviset.

Förslaget
fjärde
huvud-
avdelning.

I förslaget *fjärde* huvudavdelning upptagas regler om tillsyn över upplagshus och om återkallande av meddelat tillstånd (40 och 41 §§). Därjämte givas vissa bestämmelser för det fall, att staten driver sådan rörelse, som här avses (42 §):

Ikraft-
trädande.

Lagen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1932.

Utskottet.

Redan i utlåtande över berörda motion vid 1923 års riksdag framhöll utskottet de betydande *fördelar, som de allmänna upplagshusen kunna medföra för näringslivet*. Utskottet betonade, att dessa magasin möjliggöra för producenter och köpmän att undvara stora och dyrbara magasinlokaler. Under det att de enskilda magasinerna draga kostnader, även då de icke eller endast till en del utnyttjas, erlägges i de allmänna upplagshusen betalning endast för det utrymme, som vid varje tillfälle tages i anspråk. Genom att upplägga sina varor i dessa upplagshus befrias varuägaren från omsorgen om varornas vård, vilken i regel omhänderhaves bättre och billigare av den vid upplagshuset anställda personalen. Detta blir av betydelse i synnerhet, då fråga är om varor, som för sin magasinering kräva särskilda anordningar eller viss teknisk behandling. Såsom utskottet redan 1923 framhöll, måste sålunda de allmänna upplagshusen, därest de förläggas till platser som äro lämpliga i kommunikationshänseende, anses ägnade att nedbringa de å varorna belöpande kostnaderna. De bidraga i följd härav till att sänka priserna inom landet och att öka konkurrenskraften å utländska marknader.

Såsom utskottet ävenledes yttrade 1923, bliva emellertid de allmänna upplagshusen av ännu större betydelse för näringslivet, om med dem förenas en *ändamålsenlig anordning i fråga om de bevis över upplagda varor*, som utfärdas av dem. Därest dessa bevis representera själva varan, så att ett förfogande över dokumentet betraktas som disposition över varan, kunna de inom affärlivet vanligast förekommande rättshandlingarna företagas, utan att varan lämnar upplagshuset eller särskilda dispositioner träffas rörande densamma. Därigenom uppnås förenkling av formerna för berörda rättshandlingar samt besparing av tid och kostnader. En dylik anordning medför därför avsevärd lättnad för varuomsättningen och skapar ökade möjligheter att använda vara som kreditunderlag.

De fördelar, som sålunda kunna vinnas genom ett utvecklat upplagshusväsen och ett därmed förenat, väl anordnat upplagsbevisssystem, synas — såsom utskottet 1923 framhöll — tala för *upplagsbevissystemets införande även i vårt land*. Ett tydligt ådagalagt behov av ämnets reglering föreligger uppenbarligen numera för våra näringar. Detta gäller såväl storhandeln, för vilken upplagsbevisen säkerligen kunna bliva av stor betydelse, som ock jordbruket, särskilt för lösande av problemet om dess driftskredit. Utskottet hänvisar till vad utskottet i detta avseende anfört i sitt berörda utlåtande.

Då utskottet 1923 tillstyrkte avlåtande av skrivelse med anhållan om utredning angående införlivande med vår rätt av bestämmelser angående upplagsbevis, framhöll utskottet, att för anordnande i vårt land av ett upplagsbevisssystem kräves lagstiftningens mellankomst. Att inom den nuyarande

lagens ram inpassa ett dylikt system torde nämligen icke vara möjligt. Utskottet betonade, att det syntes lämpligt, att problemet i enlighet med uppgjort program för det gemensamma lagstiftningsarbetet löstes under samverkan med våra grannländer. Utskottet kunde naturligen icke för närvarande närmare yttra sig rörande detaljerna av den ifrågasatta lagstiftningen. Utskottet saknade sålunda anledning att ingå på spörsmålen om eventuella begränsningar i rätten att utfärda upplagsbevis och om införande av enkel- eller dubbelbevissystem. Uppenbart vore emellertid, att lagstiftningen borde så anordnas, att den, å ena sidan, motsvarade näringslivets krav och icke insnörde detsamma i trånga former, men, å den andra, beredde erforderlig trygghet och, såvitt möjligt, hindrade osund spekulation.

I betraktande av vad förut anförts ligger det i sakens natur, att man måste hälsa med synnerlig tillfredsställelse, att — såsom redan för sextio år sedan ifrågasattes — förslag till lagstiftning på detta viktiga rättsområde kommit till stånd och att detta skett under samverkan med våra grannländer Danmark och Finland.

Beträffande *förslaget*s innehåll överbud har lagrådet — under erinran om de förebilder från närbesläktade rättsområden, som stått till buds — vitsordat, att det syntes, som om där tillämpade rättsgrundsatser i allmänhet blivit i förslaget tillgodogjorda på ett för behovet väl avpassat sätt och att de anmärkningar, lagrådet funnit anledning framställa mot förslaget, ej avsåge dess huvudgrunder. Departementschefen har i samma avseende yttrat, att förslaget syntes väl ägnat att främja en sund utveckling på detta område och sålunda av beskaffenhet att böra läggas till grund för lagstiftning i ämnet. I dessa omdömen instämmer utskottet. Enligt utskottets mening har det föreliggande förslaget på ett i det hela lyckligt sätt löst här mötande spörsmål. Den föreslagna lagstiftningen synes utskottet motsvara den 1923 uppställda fordringen, att lagstiftningen i ämnet skall överensstämma med näringslivets krav och icke insnöra detsamma i trånga former, men samtidigt bereda erforderlig trygghet och, såvitt möjligt, hindra osund spekulation.

Vad först angår de i förslaget *första och fjärde huvudavdelningar* upptagna bestämmelserna, äro dessa enligt utskottets uppfattning väl ägnade att fylla sin uppgift, nämligen att skapa en organisation, åt vilken utfärdande av upplagsbevis med trygghet kan anförtros, och att skapa fasta former för dess verksamhet. Endast så tillvida har utskottet funnit anledning till erinran i detta avseende föreligga, som förslaget helt saknar bestämmelser om s. k. lagringstvång. I åtskilliga utländska rättssystem förekommer, såsom ock de sakkunniga framhållit i betänkandet, stadgande i *lagen*, att upplagshållaren är pliktig att, i enlighet med reglementet och i den mån utrymmet medgiver, mottaga varor i den ordning, de erbjudas, utan att en uppläggare därvid må gynnas framför en annan. Utskottet håller visserligen före, att med hänsyn till förhållandenas växlande art stadgande i detta ämne icke lämpligen bör upptagas i själva *lagen*. Det är uppenbarligen i

händelse av förefintligt eller befarat monopol, som bestämmelse om lagringstvång företrädesvis påkallas. Givet är ock, att enligt förslaget, sådant det är avfattat, Kungl. Maj:t kan och bör, på grund av stadgandet i 1 § första stycket andra punkten, då så kräves, som villkor för erhållande av tillstånd uppställa bestämmelse även med avseende å lagringstvång. Utskottet anser emellertid, att detta ämne är av den stora vikt, att avgörande däri alltid bör träffas i reglementet för upplagshus. Utskottet förordar därför, att bland de ämnen, angående vilka reglementet skall innefatta bestämmelser, jämväl upptages, huruvida och i vilken omfattning lagringstvång föreligger. Därigenom vinnes den avsevärda fördelen, att upplagshållarens skyldighet i detta avseende städse blir från början klargjord.

Beträffande därefter förslagets *andra huvudavdelning* hava här efter utskottets mening på ett tillfredsställande sätt bestämts upplagshållarens och uppläggarens ömsesidiga rättigheter och skyldigheter. I viktiga avseenden har det varit möjligt att för detta område tillgodogöra sig rättsgrundsatser, som redan prövats beträffande, bland annat, köp och kommission.

Vad slutligen angår den *tredje huvudavdelningen* i förslaget, hava flera av de hörda näringsorganisationerna uttalat den uppfattningen, att lagstiftningen kunnat göras enklare, om man ej upptagit bestämmelser om dubbla bevis, utan inskränkt sig till reglering av enkla sådana. Utskottet vill visserligen icke helt förneka riktigheten härav. Då man, även om lagstiftningen upptagit blott enkelbevissystemet, näppeligen kunnat underlåta att meddela bestämmelser om pantsättning genom upplagsbevis, torde emellertid den förenkling, som därigenom kunnat uppnås, knappast blivit av större betydelse. Att märka är vidare, att, såsom, bland annat, kommerskollegium betonat, det är svårt att på förhand överblicka, i vilken riktning utvecklingen kan komma att gå. En mångfald faktorer spelar här in, bland annat frågan om tradition som villkor för äganderättens övergång. I England, vilket plägar anses som warrantinstitutets mönsterland och huvudcentrum, förekommer, såsom av det föregående framgår, vid sidan av enkelbevis jämväl dubbla sådana. Härtill kommer, att endast genom att alternativt upptaga dubbelbevissystemet överensstämmande rättsregler för de tre i lagstiftningsarbetet deltagande länderna kunnat uppnås. Med hänsyn till, bland annat, angivna omständigheter finner utskottet naturligt, att förslaget lämnat valrätt mellan enkla och dubbla bevis. Jämväl övriga spörsmål, som i detta sammanhang böra upptagas till behandling, hava i förslaget vunnit en lösning, till vilken utskottet kunnat ansluta sig. Som en styrka för förslaget i denna del måste anses den anknytning, som i enlighet med anvisningar vid 1923 års riksdag skett till konossementsrätten.

Mot *utformningen av de särskilda stadgandena* i förslaget har utskottet ej funnit anledning till annan erinran, än att då avfattningen av 27 § möjligen kan giva anledning till den missuppfattning, att bestämmelsen avser blott förbehåll, träffat efter utfärdandet av upplagsbevis, uttrycket »varigenom göres inskränkning i» torde böra utbytas mot orden: »som innefattar inskränkning i».

På grund av vad utskottet ovan anført får utskottet hemställa,

att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

L a g

om upplagshus och upplagsbevis.

Härigenom förordnas som följer:

Om inrättande av upplagshus och om rörelsens drivande.

1 §.

Upplagshus med rätt för dess innehavare att å upplagd vara utfärda upplagsbevis med eller utan upplagspantbevis (warrant) må, förutom av staten, med Konungens tillstånd inrättas av kommun, bolag, ekonomisk förening eller enskild man, där betryggande säkerhet förefinnes för fullgörande av vad enligt denna lag åligger den, som driver upplagshusrörelse, samt hinder icke möter av hänsyn till det allmänna. Konungen bestämmer de villkor, som må erfordras för tillståndets åtnjutande.

Den, som erhållit sådant tillstånd, kallas i denna lag upplagshållare, och den, som lämnar vara till uppläggning, benämnes uppläggare.

2 §.

Tillstånd, varom i 1 § sägs, må icke överlätas utan Konungens medgivande.

Avlider upplagshållare eller försättes han i konkurs, må rörelsen för boets räkning drivas under tre månader från dödsfallet eller, vid konkurs, från det beslut om egendomsavträde meddelades. Konungen äger medgiva förlängning av denna tid, i den mån det kräves för en ändamålsenlig utredning av boet.

3 §.

För upplagshus skall upprättas reglemente. Reglementet, vartill förslag skall fogas vid ansökan om tillstånd att inrätta upplagshus, stadfästes av Konungen efter prövning av dess överensstämmelse med denna lag samt lag och författningar i övrigt. Reglementet skall innefatta bestämmelser angående:

1. den firma, under vilken rörelsen utövas;	1. den firma, under vilken rörelsen utövas;
2. det ställe, där rörelsen drives;	2. det ställe, där rörelsen drives;
	3. huruvida och i vilken omfattning upplagshållaren är pliktig att till upp-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

3. de varor, som mottagas till uppläggning;

4. huruvida upplagshållaren äger förbehålla sig att i stället för mottagen vara utlämna lika myckenhet av samma art och beskaffenhet (samlagring);

5. formen för upplagsbevis och upplagspantbevis;

6. huruvida och mot vilka faror upplagd vara utan särskilt avtal försäkras av upplagshållaren;

7. i vad mån upplagshållaren är skyldig att, utöver vad om bokföring och i 7 § om register är stadgat, över rörelsen föra särskilda anteckningar.

De närmare föreskrifter, som utöver vad reglementet innehåller eller Konungen eljest förordnat må erfordras angående ordningen för upplagshusrörelsen, fastställas av kommerskollegium.

Upplagshållaren skall genom anslag eller annorledes hålla reglementet tillgängligt å lokal i upplagshuset, där allmänheten betjänas.

läggning mottaga varor i den ordning de erbjudas, utan att en uppläggare därvid gynnas framför en annan;

4. de varor, som mottagas till uppläggning;

5. huruvida upplagshållaren äger förbehålla sig att i stället för mottagen vara utlämna lika myckenhet av samma art och beskaffenhet (samlagring);

6. formen för upplagsbevis och upplagspantbevis;

7. huruvida och mot vilka faror upplagd vara utan särskilt avtal försäkras av upplagshållaren;

8. i vad mån upplagshållaren är skyldig att, utöver vad om bokföring och i 7 § om register är stadgat, över rörelsen föra särskilda anteckningar.

4 §.

Avgift för förvaring av upplagda varor skall utgå enligt taxa. Taxan bestämmas av upplagshållaren men skall, innan den må tillämpas, ingivas till kommerskollegium och göras tillgänglig, såsom om reglemente stadgas.

Ändring av taxan, som innebär höjning av avgift, må ej träda i kraft, förrän en månad förflutit sedan den sålunda offentliggjorts.

5 §.

Sker ändring i reglementet eller taxan, må ändringen ej utan uppläggarens samtycke mot honom tillämpas under tid, som för uppläggningsen är bestämd i avtalet.

6 §.

Upplagshållare må icke giva försträckning mot säkerhet av upplagd vara, ej heller idka handel med sådana varor, som av honom mottagas till uppläggning.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

7 §.

Över upplagda varor skall upplagshållaren föra särskilt register. Om sättet för dettas förändring må bestämmas i reglementet.

Om rättsförhållandet mellan upplagshållare och uppläggare.

8 §.

Finnes, då vara mottages till uppläggning, fel eller brist i varan, eller yppas sedermera fel eller brist däri, skall upplagshållaren underrätta uppläggaren därom. Försummar upplagshållaren att giva sådan underrättelse utan oskäligt uppehåll efter det han märkt eller, vid undersökning i den omfattning som med hänsyn till varans art och omständigheterna i övrigt kunnat fordras av honom, bort märka felet eller bristen, vare han pliktig att ersätta den skada, som uppkommer genom underrättelsens uteblivande.

9 §.

Vara, som mottages till uppläggning, skall hållas avskild från annat gods, dock att om samlagring är uttryckligen överenskommen eller eljest må anses avtalad, olika uppläggares varor av samma art och beskaffenhet kunna tillsammans uppläggas.

Hava olika uppläggares varor samlagrats, äge uppläggarna del i det upplagda envar i förhållande till vad han lämnat till uppläggning.

10 §.

Uppläggare är på grund av uppläggningsavtalet berättigad att besiktiga varan, att därav taga prov och att, där fråga ej är om samlagring, föranstalta om nödiga åtgärder för varans bevarande.

Om sättet för utövande av dessa befogenheter må bestämmas i reglementet.

11 §.

Efter det vara mottagits till uppläggning och till dess den avlämnats skall upplagshållaren hava noggrann vård om varan samt i övrigt iakttaga uppläggarens intresse.

För skada, som genom fel eller försummelse i tjänsten åstadkommes av någon, vilken på uppdrag av upplagshållaren utför arbete för denne, vare upplagshållaren ansvarig.

12 §.

Förkommer, minskas eller skadas vara, medan den är under upplagshållarens vård, vare han därför ansvarig, där det ej må antagas, att förlusten, minskningen eller skadan orsakats av omständighet, som ej kan tillräknas honom såsom fel eller försummelse.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Lämnas till uppläggning vara, som fordrar särskild vård, skall sådant uppgivas för upplagshållaren. Försummas det, må ersättning ej fordras för förlust, minskning eller skada, som icke utan sådan vård kunnat avvändas.

13 §.

Vill den, som uttager vara, tala å minskning eller skada, give han upplagshållaren meddelande därom utan oskäligt uppehåll efter det han märkt eller bort märka minskningen eller skadan. Försummas det, vare han sin talan förlustig, där ej upplagshållaren förfarit svikligen eller visat grov vårdslöshet.

Har den, till vilken varan skall avlämnas, ej inom ett år efter avlämnandet eller, om varan förkommit, från det han fick kunskap därom anhängiggjort talan om ersättning för förlust, minskning eller skada, have sin rätt därtill förlorat, utan så är att upplagshållaren förfarit svikligen.

14 §.

Giver uppläggare oriktiga eller ofullständiga uppgifter om vara, som lämnas till uppläggning, och kan detta tillräknas honom såsom fel eller försummelse, svare uppläggaren för skada, som därigenom tillskyndas annan.

15 §.

Avgift och annat vederlag för uppläggning skola gäldas senast då varan helt eller delvis uttages.

Utgift, för vilken upplagshållaren haft fog och som ej kan anses gottgjord genom det vederlag han äger uppbära, skall gäldas vid anfordran.

16 §.

Upplagshållare, som i anledning av avtal om uppläggning av vara har fordringsrätt hos uppläggaren, äge i varan panträtt till säkerhet för sådan fordran, såvida upplagshållaren själv eller genom annan är i besittning av varan eller av konossement eller, beträffande vara som är under befordring å järnväg, av fraktsedelsdubblett därå.

17 §.

När den fordran, varför vara utgör pant, förfaller till betalning, äge upplagshållaren låta sälja så mycket av varan, att, utom kostnaderna, fordringen därmed betäckes. Finnes varan vid besiktning av ojäviga, sakkunniga män utsatt för förskämning eller snar förstörelse eller fordra alltför kostsam vård, må den, såvitt upplagshållarens säkerhet eljest skulle äventyras, säljas ändå att fordringen icke är till betalning förfallen.

Försäljning, varom nu sagts, må ej äga rum annorledes än å offentlig auktion. Det åligger upplagshållaren att, där så ske kan, i god tid före försälj-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ningen ej mindre anmana uppläggaren att erlægga betalning för fordringen, vid äventyr att varan eljest kommer att säljas, än även giva honom under rättelse om tid och plats för auktionen. Inlämnas försändelse, innehållande sådan anmaning eller underrättelse, för befordran med post eller telegraf, eller avsändes den eljest på ändamålsenligt sätt, må ej den omständigheten, att försändelsen försenas eller icke kommer fram, föranleda därtill att upplagshållaren icke anses hava fullgjort vad honom åligger.

18 §.

Uttages icke vara på den i avtalet bestämda tiden eller, om tid ej däri är bestämd och sex månader förflutit efter uppläggningsen, inom en månad från det anmaning därefter skett, äge upplagshållaren sälja varan. Vad i 17 § andra stycket sägs skall i sådant fall äga motsvarande tillämpning.

Kan ej försäljning sålunda ske, eller är det uppenbart, att de med försäljningen förenade kostnaderna ej skulle kunna utgå ur köpeskillingen, äge upplagshållaren bortskaffa varan.

19 §.

Om vara uttages före den avtalade tidens utgång, äge upplagshållaren rätt till ersättning för den förlust, han därigenom lider.

Om upplagsbevis och upplagspantbevis.**Allmänna bestämmelser.**

20 §.

Sedan vara mottagits till uppläggning, vare upplagshållaren pliktig att, när uppläggaren det begär och enligt dennes val, utfärda upplagsbevis med eller utan upplagspantbevis.

Den, som innehar upplagsbevis utan upplagspantbevis, äge mot bevisets återställande bekomma upplagsbevis med upplagspantbevis.

21 §.

Bevisen skola innehålla, förutom beteckningen upplagsbevis eller upplagspantbevis samt tid och ort för utfärdandet och utfärdarens underskrift, uppgift såväl å upplagshuset, med utsättande att upplagshållaren innehar sådant tillstånd, varom i 1 § sägs, som å varans art, dess vikt, mått eller stycketal samt till vem den skall avlämnas. Tillika skall i upplagsbevis angivas, huruvida det utfärdats med eller utan upplagspantbevis.

Där sådant fordras, skall i bevisen jämväl angivas uppläggaren, det för uppläggningsen utgående vederlaget, övriga för uppläggningsen avtalade villkor, uppläggnings tiden där denna är bestämd, huru varan är märkt, om och mot

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

vilka faror varan försäkrats samt huruvida tullbehandling underkastad vara är förtullad eller oförtullad, så ock, vid samlagring, varans beskaffenhet.

Upplagshållaren äge anmärka, att uppgift är uppläggarens eller att dess riktighet är upplagshållaren okänd, eller göra annat sådant förbehåll beträffande uppgift av uppläggaren, vars riktighet han skäligen icke må anses pliktig att undersöka.

22 §.

Upplagsbevis och upplagspantbevis må ställas till viss man, till viss man eller order eller till innehavaren. Ändå att sådant bevis är ställt till viss man, skall det gälla såsom orderbevis, där ej utfärdaren genom orden »icke till order» eller dylikt gjort förbehåll mot överlåtelse.

23 §.

Den, som företer upplagsbevis eller upplagspantbevis och genom innehållet av dess text eller, vid orderbevis, genom behörigen sammanhängande och till honom fortgående följd av överlåtelser (indossament) eller genom överlåtelse in blanco framträder såsom rätt innehavare av beviset, är på grund därav behörig att göra gällande den rätt, som för innehavaren grundas å beviset.

24 §.

Har någon med sådan åtkomst, varom i 23 § sägs, fått upplagsbevis eller upplagspantbevis i händer, vare han ej pliktig att utlämna beviset till den, för vilken det förkommit, med mindre det visas att han vid dess förvärvande icke var i god tro.

25 §.

Upplagsbevis och upplagspantbevis bestämman rättsförhållandet mellan upplagshållaren och innehavaren av sådant bevis. Upplagshållaren äge dock, ehuru fordringen ej framgår av beviset, för tiden efter dess utfärdande kräva i taxan bestämd avgift för varans förvaring samt ersättning för utgift, till vilken han varit befogad utan särskilt uppdrag.

Förbehåll angående vederlag eller ersättning för utgift, som belöper å tiden före utfärdandet av upplagsbevis med eller utan upplagspantbevis, må ej åberopas mot innehavaren av sådant bevis, med mindre det utvisar att fordringen är ogulden. Ej heller gälle mot honom panträtt i varan för sådan fordran.

26 §.

Har upplagshållare före utfärdandet av upplagsbevis eller upplagspantbevis insett eller med användande av vanlig uppmärksamhet kunnat inse, att uppgift i beviset, som lämnats av uppläggaren, var oriktig, vare upplagshållaren, ändå att han gjort förbehåll som i 21 § tredje stycket sägs, ej fri från ansvarighet, med mindre i beviset upptagits särskild anmärkning om uppgiftens oriktighet.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Där upplagshållaren före utfärdandet av upplagsbevis eller upplagspantbevis uttrönt eller med användande av vanlig uppmärksamhet kunnat utröna skada å varan eller brist med avseende å dess förpackning, må skadan eller bristen ej åberopas till hans fritagande från ansvarighet, med mindre den anmärkts i beviset.

27 §.

Har upplagsbevis utfärdats, må förbehåll, *varigenom göres* inskränkning i vad enligt denna lag åligger upplagshållare med avseende å ansvarigheten för vara, icke åberopas av upplagshållaren.

Har upplagsbevis utfärdats, må förbehåll, *som innefattar* inskränkning i vad enligt denna lag åligger upplagshållare med avseende å ansvarigheten för vara, icke åberopas av upplagshållaren.

28 §.

Då upplagsbevis utfärdats med eller utan upplagspantbevis, skall rätt att besiktiga varan tillkomma den, som innehar upplagsbevis eller upplagspantbevis, så ock, där upplagsbeviset pantsatts, pantsättaren.

Övriga i 10 § angivna befogenheter må utövas av innehavaren av upplagsbeviset eller, där upplagsbevis utfärdats med upplagspantbevis och pantsättning skett av upplagspantbeviset, av bevisens innehavare i förening. Kan genom utövandet av sådan befogenhet för upplagshållaren jämlikt 25 § inträda ansvarighet eller förlust av rätt, må dock befogenheten icke utövas, med mindre upplagsbeviset eller, där upplagsbevis utfärdats med upplagspantbevis, båda bevisen företes för anteckning.

Meddelande, varom i 8, 17 och 18 §§ sägs, skall givas, förutom upplägaren, den senaste innehavare av upplagsbeviset, vilkens namn och hemvist uppgivits för upplagshållaren eller eljest äro kända av denne. Vad sålunda stadgats angående meddelande till innehavare av upplagsbevis skall gälla, där pantsättning av upplagspantbevis skett, jämväl i fråga om innehavaren därav, så ock, där upplagsbevis pantsatts, beträffande pantsättaren.

29 §.

Innehavare av upplagsbevis är ej berättigad att av upplagshållaren utfå varan, med mindre upplagsbeviset med påtecknat kvitto återställs till upplagshållaren.

Har pantsättning av upplagspantbevis eller upplagsbevis skett, gälle vad i 38 och 39 §§ stadgas.

30 §.

Vad i lag finnes stadgat angående rätt för säljare att, på grund av köparens obestånd eller underlåtenhet att fullgöra vad honom i följd av köpet åligger, hindra den sålda varans utgivande eller i visst fall kräva den åter av köparens borgenärer skall äga tillämpning, ändå att upplagsbevis å varan blivit

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

överlämnat till köparen. Har på grund av överlåtelse från köparen upplagsbevis eller upplagspantbevis, som icke innehåller förbehåll mot överlåtelse, kommit i annan mans hand, äge säljaren ej gentemot denne den rätt nu är sagd, med mindre det visas att innehavaren av beviset vid dess förvärvande icke var i god tro.

Om pantsättning.

31 §.

Panträtt i upplagd vara stiftas genom överlämnande av upplagspantbevis eller, där upplagsbevis utfärdats utan upplagspantbevis, genom överlämnande av upplagsbeviset. Beviset skall vara överlåtet (indosserat) såsom pant för fordran, på sätt i 32 och 39 §§ sägs.

32 §.

Överlåtelse av upplagspantbevis såsom pant för fordran skall tecknas å beviset och innehålla, förutom pantsättarens underskrift, uppgift å fordringens storlek till kapitalbelopp och ränta. För att överlåtelsen skall bliva gällande, skall den antecknas å upplagsbeviset och upplagshållaren förse upplagspantbeviset med intyg om anteckningen.

Upplagshållaren åligger att införa överlåtelsen i det hos upplagshuset förda registret och att meddela intyg därom å bevisen.

33 §.

Då annat icke framgår av upplagspantbeviset, anses den fordran, för vilken varan häftar, förfallen vid anfordran och räknas utfäst ränta från upplagspantbevisets överlåtelse, om tiden därför angivits, men eljest från bevisets utfärdande.

34 §.

Innehavaren av upplagsbeviset må betala den fordran, för vilken varan häftar, ändå att dess förfallotid ej är inne, så ock göra avbetalning å gälden.

35 §.

Vägrar innehavaren av upplagspantbeviset att mottaga erbjuden betalning, eller är på grund av hans bortovaro eller annan av honom beroende omständighet upplagsbevisets innehavare hindrad att verkställa betalning, äge han, ändå att gälden ej är till betalning förfallen, fullgöra betalningen genom att för borgenärens räkning nedsätta beloppet, på sätt om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar är stadgat. Samma lag vare, där upplagsbevisets innehavare ej vet eller bör veta vem som är borgenär, så ock där ovisshet råder om vem av två eller flera som är rätt borgenär samt gäl-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

denären icke skäligen kan anses pliktig att på eget äventyr bedöma, till vilken av dem betalningen skall erläggas.

36 §.

Betalas ej senast å förfallotiden den fordran, för vilken varan häftar, eller är varan utsatt för förskämning eller snar förstörelse, så att panthavares säkerhet äventyras, äge upplagspantbevisets innehavare till fordringens gäldande få varan såld. Vad i 17 § stadgas skall i sådant fall äga motsvarande tillämpning.

Upplagspantbevisets innehavare njute betalning med den rätt, som tillkommer den vilken har lös pant i händer. Upplagshållaren äge dock framför honom utfå betalning för de fordringar, för vilka han enligt denna lag äger panträtt i varan.

37 §.

Vid betalning av den fordran, för vilken varan häftar, skall upplagspantbeviset avlämnas med påtecknat kvitto. Betalas en del av fordringen, varde avbetalningen tecknad å upplagspantbeviset och, om det fordras, särskilt kvitto meddelat.

38 §.

Då upplagspantbevis överlåtits såsom pant för fordran, må innehavaren av upplagsbeviset ej utfå varan, med mindre jämväl upplagspantbeviset med påtecknat kvitto återställes till upplagshållaren eller ock jämlikt 35 § det belopp, för vilket varan häftar, nedsatts utan förbehåll om rätt till dess återtagande.

39 §.

Har upplagsbevis utfärdats utan upplagspantbevis, skall överlåtelse av upplagsbeviset såsom pant för fordran tecknas å beviset och innehålla, förutom pantsättarens underskrift, uppgift å fordringens storlek till kapitalbelopp och ränta. Det åligger upplagshållaren att, där beviset företes för honom, införa överlåtelsen i det hos upplagshuset förda registret och att meddela intyg därom å beviset.

Då upplagsbevis blivit överlåtet såsom pant för fordran, skall vad i 33—38 §§ är stadgat äga motsvarande tillämpning, och gälle därvid om pantsättaren vad om innehavare av upplagsbevis sägs.

Särskilda bestämmelser.

40 §.

Tillsyn över upplagshus utövas av kommerskollegium.

Kommerskollegium skall årligen beträffande varje upplagshus föranstalta om granskning av dess ekonomiska ställning och rörelsens handhavande genom två granskningsmän. Av dessa skall den ena vara av handelskammare i riket eller på annat, av Konungen godkänt sätt auktoriserad revisor.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Konungen äger meddela närmare föreskrifter om tillsynens utövande och om kostnaderna därför.

41 §.

Prövas betryggande säkerhet ej längre förefinnas för fullgörande av de förpliktelser för upplagshållare, om vilka i denna lag stadgas, eller finnes upplagshållare hava åsidosatt här givna bestämmelser eller eljest för upplagshuset gällande föreskrifter, äger Konungen förklara tillståndet förverkat.

Kungörelse om tillståndets förverkande skall införas i allmänna tidningarna och i tidning inom orten.

42 §.

Driver staten sådan rörelse, som i denna lag avses, skall därå tillämpas vad i 8—39 §§ är stadgat. Beträffande de ämnen, som avses i 3—7 och 40 §§, meddelar Konungen särskilda föreskrifter.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1932.

Stockholm den 10 mars 1931.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerman*, greve *Spens*, *Klefbeck**, *Larson* i *Lerdala**, *Anderson* i *Hägelåkra*, *Svenson* i *Eskhult**, *Bismark* och *Hjalmarsson*;

från andra kammaren: herrar *Björkman**, *Lindqvist* i *Halmstad*, *Lindley**, *Johansson* i *Brånalt**, *Sjögren**, *Bergström* i *Bäckland*, *Rudén* och *Grapenson*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.